

Спільні ночі

Поль Елюар

Наприкінці тривалої мандрівки я завжди бачу цей коридор, цього крота, цю теплу тінь, якій морська піна прописує чисті струмені повітря, як усім малим дітям, я завжди бачу кімнату, куди я приходив розділити з тобою хліб наших бажань, я завжди бачу твою блідаву голизну, яка вранці утворює тіло з погаслими зірками. Я знаю, що незабаром я ще заплющу очі, щоб знову відшукати умовні барви і форми, які дозволяють мені підійти до тебе впритул. Коли я знову їх розплющу, то для того, щоб знайти в кутку кімнати зламану парасолу, що править за держак заступа, яка мене змушує боятися гої днини, сонця, життя, оскільки я тебе вже не кохаю серед білого дня, оскільки я шкодую за часом, відколи вирушив на твої пошуки, і за часом, коли був сліпий і німий перед незбагненим усесвітом і незрозумілою системою взаєморозуміння, яку ти мені пропонувала.

Чи недостатньо ти відповіла за цю душевну простоту, що змушувала мене завжди обертати твої бажання супроти тебе?

Хіба не ти примусила мене думати? Тепер я вже не приходжу, щоб тебе бачити, аби почуватися певнішим у великій таїні, яка ще творить безглуздя мого життя, що триває, безглуздя ночі, що триває.

Коли я прибуваю, всі човни звідти відпливають, гроза відступає перед ними. Злива звільняє тьмяні квіти, їхнє сяйво знову відновлюється і знову б'є об вовняні мури. Я знаю, ти ніколи не впевнена ні в чому, але уявити брехню, уявити якусь помилку є настільки понад наші сили. Минуло стільки часу, що клятві двері не піддавалися, стільки часу, що монотонність надії живила тугу, стільки часу, що твої усмішки обернулися на сльози.

Ми не дозволили ввійти глядачам, оскільки не було вистави. Пригадуєш ту самотність, порожня сцена, без декорацій, без акторів, без музикантів. Про таке кажуть: театр світу, всесвітня сцена, і ми обоє, ми вже не відаємо, що це таке. Ми обоє, я наполягаю на цих словах, оскільки під час цих тривалих мандрівок, що нас роз'єднують, я це знаю тепер, ми були насправді разом, ми були насправді, ми були, ми. Ні ти, ні я не знаємо, як доточити час, коли ми були порізно, до того часу, коли ми були разом, ні ти, ні я не знаємо, як його вилучити.

Кожний — це півма, але в півмі її ми забуваємо.

Світло мені все ж таки подарувало прекрасні образи негативів наших зустрічей. Я тебе порівнював з істотами, єдина різновидність яких підтверджувала ім'я, завжди те саме, твоє, яким я хотів їх назвати, з істотами, яких я перетворював, як перетворював тебе на очах, у всіх, як перетворюють джерельну воду, набираючи її в склянку, як перетворюють свою руку, поклавши її в іншу. Той самий сніг, який був позад нас скорботною запоною, на якій кристали клятв заклали основу, той самий сніг був

прихований. У земних кавернах кристалізовані рослини шукали декольте виходу. Незглибимий морок весь натягнутий до сліпучої неясности, я не помітив, що твоє ім'я стало примарним, що воно, либонь, лишилось на моїх вустах і що мало-помалу обличчя з'являлося реальним, цілком самотнє.

Саме тоді я повернувся до тебе.

Разом, щораз разом назавжди, твій голос виповнює твої очі, як відлуння виповнює вечірнє небо. Я опускаюся до узбереж твоїх обрисів. Що ти кажеш? Що ти ніколи не думала бути самотньою, що ти не мріяла відтоді, як я тебе побачив, що ти як камінь, якого розбивають навпіл, щоб мати два камені гарніші, ніж їхня мертва мати, що нещодавно ти була жінкою, що ти є жінкою понині, що тут нема, чим тебе втішити, бо ти розділилась, аби бути бездоганною.

Геть гола, зовсім гола, твої груди слабкіші, ніж запах замерзлої трави — вони підтримують твої рамена. Зовсім гола. Ти скидаєш свою сукню так просто! І заплющуєш очі, і це падіння мороку на тіло, падіння всього мороку на останні шалені почуття.

Букети пір року розсипаються, ти відкриваєш глибину свого серця. Це — світло життя, що користується шаленими почуттями, які вгасають, це — оаза, що користується пустелею, хай пустеля запліднює, хай скорбота годує. Свіжість лагідна і порожня замість виру вогнів, що тобі вклали в голову мене жадати. Над тобою твоє волосся спадає в безодню, яка виправдовує нашу розлуку.

Чом я ще не спромігся, як у часи моєї юности, оголосити себе твоїм учнем, чому я ще не спромігся погодитися з тобою, що ніж і те, що він ріже, — добре узгоджене. Фортепіано і тиша, обрій і простір.

Завдяки твоїй силі і слабкості ти вірила, що зможеш примирити дизгармонії присутности і гармонії відсутносте, незграбне поєднання, наївне, і наука втрат. Але понад усе найтихішою тут була туга. Що ти хочеш, щоб цей орел з виколотими очима пам'ятав про нашу ностальгію?

На вулицях, у селах сто жінок розігнані тобою, ти роздираєш схожість, що їх пов'язує, сто жінок зібрались завдяки тобі, і ти не можеш їм надати нових спільних рис, а вони ж мають — столиці, вони завдали твоїй красі поразки.

І в єдності розділеного часу раптом постав такий-то день такого-то року, що його я не зміг прийняти. Минали дні, минали ночі, але саме цього дня я дуже страждав. Життя, кохання втратили своє місце призначення. Вгамуйся, це не на пожиток чомусь, що було б довговічним, що я впав у розпач від нашого взаєморозуміння. Я іншого життя не уявляв, перед іншими обіймами, в інших обіймах. Я не думав, що якогось дня я тобі не буду вірним, оскільки раз і назавжди я зрозумів твою думку і думку, що ти живеш, що ти не припиняєш жити разом зі мною.

Я сказав жінкам, що я їх не кохав, що їхнє існування залежало від твого.

А життя одначе хапалося за наше кохання. Безкінечне життя у пошуках нового кохання, щоб зітерти старе, небезпечне кохання, життя веліло змінити кохання.

Засади вірності... Оскільки принципи не завжди залежать від приписів сухих, записаних на білому дереві пращурів, але від живучих чарів, від поглядів, слів і знаків юности, від чистоти, від почуття.

З усього цього ніщо не зітреться.

Я зятю змішую вигадки з небезпечними реаліями. Безлюдні будинки, я вас заселив жінками незвичайними, ні огрядними, ні худими, ні білявими, ні чорнявими, ні нестямними, ні мудрими, байдуже, проте жінками найчарівнішими, завдяки одній дрібниці. Зайві речі, ба навіть нісенітниця, що спричинилася до вашого продукування, стала для мене джерелом зачарувань. Байдужі істоти, я вас часто слухав, як слухають гуркіт хвиль і гуркіт моторів судна, зачаровано чекаючи на морську хворобу. Я звик до образів геть незвичайних. Я їх бачив там, де їх не було. Я їх механізував, як свої вранішні підйоми і засинання. Місця, як мильні бульбашки, слухняні при надуванні моїх щік, вулиці стеляться одна перед одною біля моїх ніг, а друга проходить перед першою, перед двома і підсумовує, жінки вже не пересувалися, коли лягали спати, їхній корсаж відкритий являв нам сонце. Розум, голова високо піднесена, її металеве кільце байдужості байдикує в голівці мурахи, розум, нещасна щогла удачі для знетямленого чоловіка, щогла удачі корабля... бачити вище...

Аби знайти мені підстави жити, я зруйнувати спробував свої підстави тебе кохати. Аби мені знайти підстави тебе кохати, я зле прожив.

У кінці тривалої мандрівки, можливо, я уже не підійду до цих дверей, які ми знаємо обоє так добре, можливо, я вже не ввійду у цю кімнату, Де безнадія і бажання в ній закінчуються разом з безнадією, яка мене стільки разів приваблювала. Як людина бездарна, щоб подолати власне незнання себе самого і долі, я заступлюся за істот байдужих, за ту, котру я вигadaв.

Чим я їм прислужуся?

Переклад Олега Жупанського